

בס"ד. משיחות ש"פ וארא, כ"ח טבת, מבה"ח שבט ה'תשנ"ב.

ההתגלות אל האבות, היינו, שהפרשה שבה מדובר אודות ההתגלות לבנ"י שלא היתה אצל האבות, נקראת ע"ש ההתגלות אל האבות!?

ב. ונראה לומר, שכיון שנקראים "אבות", כמודגש בפירוש רש"י "וארא אל האבות", שהאבות הם למעלה מהבנים ומקור להם ("שורש ומקור כל נשמות ישראל"), יש בהם מעלה יתירה לגבי הבנים (אף שלבנים נתגלה שם הוי"ו שלא נתגלה לאבות).

ויתירה מזה, שמעלת האבות היא גם לגבי משה שאליו נאמר "אני הוי"ו", ועל ידו ה' הגילוי דשם הוי"ו לכל בנ"י — כמבואר בפירוש רש"י ש"אמר לו הקב"ה (למשה) חבל על דאבדין ולא משתכחין, יש לי להתאונן על מיתת האבות, הרבה פעמים נגליתי עליהם בא"ל שד"י ולא אמרו לי מה שמך ואתה אמרת מה שמו .. (האבות) לא הרהרו אחר מדותי ואתה אמרת למה הרעותה".

ועד כדי כך, ש"וארא אל האבות" הוא הגורס⁷ שיהי' הגילוי גם אצל

א. בהתחלת פרשתנו — "וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב בא"ל שד"י ושמי הוי"ו לא נודעתי להם וגו' לכן אמור לבני ישראל אני הוי"ו וגו'" — צריך להבין:

(א) בנוגע לתוכן כתובים אלו שלאבות נתגלה הקב"ה רק ב"אל שד"י", ולא בשם הוי"ו, ואילו לבנ"י נתגלה (עתה) בשם הוי"ו (כמבואר בדרושי חסידות²) — איך מתאים הלשון "לכן (אמור גו')", שהוא מסובב ותוצאה מהענין שלפניו, היינו, ש"אמור לבני ישראל גו'" הוא בגלל ש"וארא אל אברהם גו'"³ — היפך (לכאורה) תוכן הכתובים שאצל בנ"י יהי' ענין חדש ("וידעתם כי אני הוי"ו") שלא ה' אצל האבות ("שמי הוי"ו לא נודעתי להם")?

(ב) ויתירה מזה: תוכן (התחלת) הפרשה הוא ע"ד מעלת בנ"י שיתגלה אצלם שם הוי"ו שלא נתגלה להאבות, ואילו שם הפרשה, "וארא", קאי על

(1) ו, ג"ו.

(2) ראה תו"א פרשתנו נו, א ואילך. תו"ח שם צב, ב ואילך. ובכ"מ.

(3) בפרש"י כאן: "לכן, ע"פ אותה השבועה", ש"לכן" קאי על "וגם הקימותי את בריתי גו'", אבל, כיון ש"לכן" אמור לבני ישראל אני הוי"ו" בא בהמשך למש"נ לפנ"ז "וארא גו' ושמי הוי"ו לא נודעתי להם" (כפירוש רש"י "לא נכרתי להם במדת אמתית שלי שעלי' נקרא שמי הוי", נאמן לאמת דברי, שהרי הבטחתים ולא קיימתי", ובהמשך לזה "אמור לבני ישראל אני הוי"ו", "הנאמן בהבטחתתי"), מסתבר לומר, שתיבת "לכן" היא גם בהמשך ל"וארא גו' ושמי הוי"ו לא נודעתי להם".

(4) "אין קורין אבות אלא לשלשה" (ברכות טז, ב. וראה בארוכה תו"א ריש פרשתנו. תו"ח שם צה, סע"ב ואילך).

(5) תו"א ותו"ח שם.

(6) בפ"י ה' (בסיום הענין) — "ורבותינו דרשוהו לענין של מעלה כו". ואף שכותב ש"אין המדרש מתיישב אחר המקרא כו", הרי מסיים "ייתיישב המקרא על פשוטו .. והדרשה תדרש כו" (וראה בארוכה לקו"ש חכ"א ע' 27 ואילך).

(7) וידוע שכל דבר הגורם הוא יותר חזק

והוצאתי אתכם מתחת סבלות מצרים (גו') ולקחתי אתכם לי לעם וגו' וידעתם כי אני הוי"ו".

והנה, אף שהאבות היו לפני מתן-תורה, הרי, נוסף לכך ש"קיים אברהם אבינו כל התורה כולה עד שלא ניתנה"¹³, ידוע¹⁴ שע"י אברהם היתה (ההכנה ויתירה מזה) ההתחלה¹⁵ דמתן-תורה, כמודגש במצות מילה דאברהם שהיתה כמו המצוות שלאחרי מתן-תורה שעל ידם נמשכת קדושה בחפץ הגשמי שבו מקיימים המצוה, כמ"ש¹⁶ "שים נא ידך תחת ירכי", "לפי שהנשבע צריך שיטול בידו חפץ של מצוה", היינו, שהחידוש דמתן-תורה בהמשכת אלקות בעולם, חיבור עליונים ותחתונים (כדאיא במדרש¹⁷ שבמתן-תורה "ביטל גזירה ראשונה ואמר העליונים ירדו לתחתונים והתחתונים יעלו לעליונים"), התחיל במצות מילה דאברהם.

ואף שהחיבור דעליונים ותחתונים (החידוש דמ"ת) שהתחיל במצות מילה ה' בנוגע לאבר בגופו של אברהם אבינו (שהי' מרכבה לאלקות¹⁸), יש לומר, שמרומז גם הקשר והשייכות להפעולה בעולם (תחתונים ממש)

הבנים⁸ (ע"ד "האב זוכה לכן כו"⁹, "מעשה¹⁰ אבות סימן (ונתינת-כח) לבנים"¹¹), ובלשון הכתוב "וארא אל אברהם וגו' לכן (מסובב ותוצאה) אמור לבני ישראל אני הוי"ו"¹², כדלקמן.

ג. וביאור הענין:

מבואר בדרושי חסידות² שגילוי שם הוי" (שם העצם, שם המפורש, שם המיוחד — דרגת אלקות שלמעלה מהעולם) הי' במתן-תורה, ולכן, אצל האבות שהיו לפני מתן-תורה נאמר "וארא גו' בא-ל שד"י (דרגת אלקות ששייכת לעולם) ושמי הוי" לא נודעתי להם", ואצל בני' שזכו למתן-תורה (לאחר יצי"מ) נתגלה שם הוי", כהמשך הכתוב "אמור לבני ישראל אני הוי"

מהדבר שנגרם על ידו (ראה המשך וככה תרל"ז פט"ו).

8) וגם גילוי שם הוי" (שנתגלה לבנים ולא נתגלה לאבות) הוא בכח האבות — ע"ד הפירוש במארו"ל (שבועות מח, סע"א. וש"נ) "פה כח הבן מכח האב", שגם מעלת הבן ("פה כח הבן") לגבי האב הוא "מכח האב", מהעצמיות דהאב, אלא שאצל האב לא בא בגילוי, כי אם אצל הבן (ראה לקו"ש חכ"ג ע' 222).

9) עדיות פ"ב מ"ט.

10) ראה תנחומא לך לך ט. ב"ר פ"מ, ו.

לקו"ש חט"ו ע' 76. וש"נ.

11) ולכן, "כל אחד ואחד מישראל חייב לומר מתי יגיעו מעשי למעשה אבותי אברהם יצחק ויעקב" (תרא"ר רפכ"ה), היינו, ששלמות עבודת הבנים היא כשמגיעים למדרגת האבות.

12) וע"ד הפירוש בפשטות הכתובים — "וארא אל האבות באל שדי הבטחתים הבטחות ובכולן אמרתי להם אני א-ל שד"י .. לאברהם בפרשת מילה נאמר אני א-ל שד"י .. ליצחק .. והקימותי את השבועה אשר נשבעתי לאברהם, ואתה שבועה נשבעתי לאברהם בא-ל שד"י אמרתי ליעקב .. לכן, ע"פ אותה השבועה (להאבות), אמור לבני ישראל אני ה', הנאמן הבטחתי" (פרש"י עה"פ).

13) יומא כח, ב. קידושין פב, א — במשנה.
14) ל"ת הארז"ל ר"פ לך לך. וראה בארוכה קונטרס משיחות ש"פ לך לך שנה זו (התוועדות תשנ"ב ח"א ע' 254 ואילך). וש"נ.
15) להעיר מהענין ד"כל התחלות קשות" (מכילתא ופרש"י יתרו יט, ה), כיון שצריך להיות ה"פתיחה" (פתיחת הצינור) דכללות הענין.
16) חיי שרה כד, ב ובפרש"י.
17) תנחומא וארא טו. שמור"ר פ"ב, ג. ועוד.
18) ראה ב"ר פמ"ז, ו. פפ"ב, ו. תניא פכ"ג. רפל"ד.

גוי ושמי הוי' לא נודעתי להם" — כיון שענין זה הי' במצות מילה בלבד: מהביאורים בהשייכות דגילוי שם הוי' להחידוש דמ"ת בהחיבור דעליונים ותחתונים, המשכת אלקות בעולם (אף ששם הוי' הוא למעלה מהעולם) — כיון ששם הוי' הוא בלי גבול, ומצד תוקף הגילוי דאור הבלי גבול נמשך גם למטה.

וכיון שאצל אברהם היתה המשכת הקדושה למטה רק במצות מילה, אבר בגופו של אברהם אינו, אבל בעולם לא היתה המשכת הקדושה, לא ניכר תוקף הגילוי דאור הבלי גבול (שם הוי'), "שמי הוי' לא נודעתי להם".

אבל לאידך, כיון שגם המשכת הקדושה למטה במצות מילה (בהגוף הגשמי דאברהם בלבד) היא ע"י כח הבלי גבול²⁵ — ה"ז התחלת גילוי שם הוי' (בלי גבול) שבמתן-תורה, אלא שכח הבלי גבול (שעל ידו נעשית ההמשכה למטה) אינו ניכר בגלוי ע"י ההמשכה גם בעולם.

ועפ"ז יומתק דיוק הלשון "ושמי הוי' לא נודעתי", "לא הודעתי אין כתיב כאן אלא לא נודעתי, לא ניכרתי"²⁶ — שהחסרון הוא רק בהכרה וההתגלות, אבל עיקר הענין דהמשכת גילוי שם הוי' התחיל כבר במצות מילה.

ה. ובעומק יותר — שנוסף על

בפרטי הענינים דהשבועה בנקיטת חפץ דמילה: (א) בקשר להשידוך דיצחק ורבקה — יחוד מ"ה וב"ן, שהו"ע כללות כל העבודה דקיום התומ"צ¹⁹, שע"ז נעשה המשכת הקדושה בתחתונים, (ב) וע"י אליעזר עבד אברהם — שאף שבנוגע להשידוך דיצחק "אמר לו אברהם (לאליעזר²⁰) בני ברוך ואתה ארוך ואין ארוך מדבק בברוך"²¹, מ"מ, נעשה השידוך דיצחק ורבקה ע"י אליעזר דוקא, שבזה מודגש הענין דאתהפכא חשוכא לנהורא ומרירו למיתקא²², שע"ז נפעל החיבור דעליונים ותחתונים בתכלית השלימות.

וכיון ש"וארא אל אברהם .. בא-ל שדי" הי' בנוגע למצות מילה ("לאברהם בפרשת מילה נאמר אני אל שדי וגו"²³) שבה התחיל הענין דמתן-תורה, עכצ"ל, שנכלל בזה גם התחלת גילוי שם הוי'²⁴ שבמתן-תורה.

ד. ואעפ"כ נאמר "וארא אל אברהם

19 ראה לקו"ת ברכה צו, ג.ד. סה"מ תר"ס ע' לב ואילך. ועוד.

20 כש"הי' מחזר למצוא עילה שיאמר לו אברהם לפנות אליו ולהשיאו בתו".

21 פרש"י חיי שרה כד, לט.

22 ראה זח"א ד, א.

23 פרש"י פרשתנו ו, ד.

24 להעיר, שהפירוש דשם "שדי" הוא לא רק "שאמר לעולמו די" (חגיגה יב, א), הגבלת הטבע, אלא גם "שדי באלקותי לכל ברי" (פרש"י לך לך יז, א), וזממות הטבע (נס מלוכב בטבע), ויתירה מזה "שאין העולם ומלואו די לאלקותי" (ב"ר פמ"ו, ג), גילוי בלתי מוגבל שאין העולם ומלואו כדאי אליו (נס שלמעלה מהטבע), בחי' סוכ"ע (ראה בארוכה ד"ה וארא תר"ל. עטר"ת. תרפ"ד). ויתירה מזה, שמלוכב בו שם הוי', אלא שהוא בעולם ולא בגילוי ("לא נכרתי") — ראה סה"מ מלוקט ח"ה ע' קמד.

25 ובסגנון אחר: גם כשהמשכת הקדושה למטה היא בפרט אחד (במצות מילה), ה"ז בכח הבלי גבול, כי, בעל גבול, הגבלתו היא בכל הפרטים, ומצדו לא יכולה להיות תנועה של העדר ההגבלה כלל, גם לא בפרט אחד.

26 פרש"י שם, ג.

והעצם דכל בני"י, החל מאברהם אבינו ("אחד הי' אברהם"³⁰), "ראש למאמינים"³¹, שפתח הצינור³² דכח האמונה³³ והמסירת-נפש שמצד עצם הנשמה.

והחידוש דגילוי שם הוי' במתן-תורה הוא — שהעצם דישאל (דרגת האבות) יומשך ויתגלה גם בבחינת הגילויים, בכחות הנפש³⁴, וגם כפי שנתלכשו בגוף בעוה"ז הגשמי, כדי לפעול בעולם (ע"י קיום התומ"צ) המשכת דרגת האלקות שלמעלה מגדר דעליון ותחתון.

ו. ובפרטיות יותר:

החידוש דמתן-תורה (בנוגע לבני"י ועל ידם גם בעולם) הוא לא רק בנוגע להמשכה למטה (שהעצם נמשך גם למטה), אלא גם (ובעיקר) בנוגע להמשכת העצם, כי, דוקא ע"י ההמשכה למטה מתגלה העצם³⁵,

התחלת הפעולה דחיבור עליונים ותחתונים (החידוש דמתן-תורה) במצות מילה, יש אצל האבות (ומהם נמשך להבנים) ענין נעלה יותר:

החידוש²⁷ דחיבור עליונים ותחתונים הוא בגדרי העולם, שנחלק לעליונים ותחתונים, ועד שיש גזירה והפסק בין העליונים לתחתונים (עליונים לא ירדו לתחתונים ותחתונים לא יעלו לעליונים), ובמתן-תורה בטלה הגזירה ונעשה החיבור דעליונים ותחתונים; אבל מצד דרגת האלקות שלמעלה מגדר עליון ותחתון, לא שייך גזירה והפסק בין העליונים לתחתונים, שנמצא בעליונים ובתחתונים בשה גם לפני מתן-תורה²⁸. והחידוש דמתן-תורה הוא — שגם בגדרי העולם שיש בו גזירה והפסק בין העליונים לתחתונים תומשך דרגת האלקות שלמעלה מגדר עליון ותחתון.

ומזה מובן גם בנוגע לגילוי שם הוי' לבני"י במתן-תורה ("אמור לבני ישראל אני הוי' גו' ולקחתי אתכם לי לעם גו' וידעתם כי אני הוי'") — שחידוש זה קשור עם עבודתם של בני"י בעולם (ע"י קיום התומ"צ) לפעול החיבור דעליונים ותחתונים, אבל גם לפני"ז ישנו העצם דישאל שלמעלה מהתורה ("מחשבתן של ישראל קדמה לכל דבר"²⁹, גם למחשבת התורה), שזוהי דרגת האבות (השורש ומקור

(30) יחזקאל לג, כד.

(31) ראה שהש"ר פ"ד, ח (ג). סה"מ קונטרסים ח"א נד, ב.

(32) ראה סה"מ תרע"ח ע' רפג. תרפ"ח ע' קב. לקו"ש ח"כ ס"ע 74 ואילך. וש"נ.

(33) למעלה מהשכל, ולכן "לא הרהרו אחר מדותי".

(34) החל מכח החכמה — דרגתו של משה, חכמה דקדושה, שלכן הרהרו אחר מדותיו. והכוונה בזה, שעי"י תשובת הקב"ה, "וארא אל האבות", יומשך בבחינת החכמה גילוי העצם (ראה סה"מ עטר"ת ע' קצה).

(35) ולכן "המצוות שעשו האבות ריחות היו אבל אנו שמתן תורק שמך" (שהש"ר פ"א, ג (X)), דאף ש"ריח" הוי' נעלה ביותר, "שהנשמה נהנית ממנו ואין הגוף נהנה ממנו" (ברכות מג, ב), שמורה על המשכת אוא"ס שלמעלה מהשתלשלות מ"מ, המשכת העצם (שמך) היא ע"י עבודת הבנים בקיום התומ"צ למטה לאחר מ"ת (ראה סה"מ תש"ו ע' 109. ובכ"מ).

(27) כהבא לקמן — ראה גם לקו"ש חל"ה ע' 56 ואילך.

(28) ולא שייך חילוק בזמן — לפני מ"ת ולאחרי מ"ת (כמו שלא שייך חילוק במקום, כמעלה, עליון ותחתון).

(29) ב"ר פ"א, ד.

מתגלה ע"י ההמשכה למטה בעבודת הבנים.

ז. ויש להוסיף ולבאר תוכן הענין ד"שמי הוי' לא נודעתי" (המעמד ומצב שלפני מ"ת) גם לאחרי מ"ת — שהרי התורה היא נצחית³⁹ — דלכאורה: כיון שכבר עברו אלפי שנים מאז שנתגלה שם הוי' במתן-תורה, מה שייך עתה הענין ד"שמי הוי' לא נודעתי"?

ויש לומר הביאור בזה:

אע"פ שבמ"ת הי' גילוי שם הוי', כמ"ש "וידעתם כי אני הוי'", מ"מ, כיון ש"לעתיד לבוא כתיב"⁴⁰ והי' הוי' לי לאלקים, שיהי' גלוי ממקום עליון יותר עד דשם הוי' יהי' חשוב רק כאלקים", ויתגלה שם הוי' נעלה יותר, "עיקר ענין גלוי שמו הגדול"⁴¹, נמצא, שגם המעמד ומצב שלאחרי מ"ת הוא באופן ד"שמי הוי' לא נודעתי" בערך לגילוי שם הוי' דלעתיד לבוא, כשיהי' חידוש בכללות הענין דמ"ת, "תורה חדשה מאתי תצא"⁴², שאז תהי' שלימות הנישואין דכנס"י עם הקב"ה, כמארז"ל⁴³ "העולם הזה אירוסין היו .. לימות המשיח יהיו נישואין".

וההסברה בזה:

כשם שנתבאר לעיל בנוגע למעלת עבודת בני"א אחרי מ"ת לגבי עבודת האבות לפני מ"ת, שדוקא ע"י ההמשכה למטה (לאחרי מ"ת) בא

שאינו מוגבל ומוגדר בשום דבר, ולכן נמשך בכל מקום.

וגם המשכת העצם (ע"ז שבא למטה) היתה אצל האבות — במצות מילה (המשכת הקדושה בגוף גשמי בעוה"ז הגשמי). אבל, כיון שלא נמשך גם בעולם (בתחתונים ממש), לא ניכר המשכת העצם, שמצד העדר ההגבלה שבו ה"ה נמשך בכל מקום. ורק לאחרי מ"ת, שנעשית המשכת הקדושה בעולם, ניכר העצם.

ואעפ"כ, הכח להמשכת העצם הוא ע"י האבות ("וארא אל האבות"), כי, עבודת הבנים לאחרי מ"ת עיקרה באופן של התלבשות והתעסקות בגדרי העולם (עליון ותחתון), משא"כ עבודת האבות עיקרה היא מצד עצם הנשמה, ובכח זה נעשית עבודת הבנים (שיורשים עניני האבות) באופן שמגלים ומחדירים את העצם בעבודתם למטה³⁶ (שע"ז נמשך העצם).

ויש לומר, שבמתן-תורה שהו"ע הנישואין דכנס"י עם הקב"ה ("יום חתונתו זה מתן תורה"³⁷) באים ומשתתפים גם האבות אברהם יצחק ויעקב (כשם שבשמחת נישואין דכל חתן וכלה בישראל באים ומשתתפים הוריהם וזקניהם וזקני זקניהם, ג' דורות, גם אלו שנמצאים כבר בעולם האמת³⁸) — שבזה מודגש: (א) שעבודת הבנים (לאחרי החתונה דמ"ת) היא בכח האבות (שבאים להחתונה), (ב) שכח האבות (העצם)

(39) תניא רפי"ז. ובכ"מ.

(40) ויצא כח, כא.

(41) תו"א שמות נ, רע"ג.

(42) ישע"י נא, ד. ויק"ר פי"ג, ג.

(43) שמו"ר ספט"ו.

(36) לאחרי שגם בענין זה נעשית הפתיחה ע"י האבות במצות מילה.

(37) תענית כו, ב — במשנה.

(38) סה"מ קונטרסים ח"א לח, ב.

של מסירת־נפש (שמצד העצם) היא בזמן הגלות.

ולהוסיף, שגם השלימות דלעתיד לבוא כלולה בכח אצל האבות — כמארז"ל⁴⁹ "שלשה הטעמין הקב"ה בעולם הזה מעין העולם הבא .. אברהם דכתיב ב' בכל, יצחק דכתיב ב' מכל, יעקב דכתיב ב' כל", ועיקר ושלימות גילוי זה (לא רק "מעין העולם הבא") יהי' לעתיד לבוא, שאז תהי' תכלית השלימות ד"בכל מכל כל" (לא רק אצל האבות, אלא גם) אצל כל בני" (כיון שהשלימות דלעתיד לבוא נעשית ע"י מעשינו ועבודתינו דכל בני", בכח האבות).

ח. ויש לומר, ששלימות הגילוי דשם הוי' לעתיד לבוא (שבאין־ערוך לגילוי שם הוי' שבמ"ת, שהוא בבחינת "שמי הוי' לא נודעתי להם") מרומז בפרשה שמתחילין לקרוא בזמן המנחה דש"פ וארא — פרשת בא:

על הפסוק "ויאמר ה' אל משה בא אל פרעה", איתא בזהר⁵⁰ "דעייל לי קב"ה אדרין בתר אדרין לגבי תנינא חדא עלאה כו"⁵¹. ושרש הענין בפרעה דקדושה — הגילוי דבחי' "חמישית לפרעה"⁵², "דאתפריעו ואתגליין מיני' כל נהורין"⁵³, גילוי

העצם, וכל זמן שלא נמשך למטה (מלבד במצות מילה) ה"ז הוכחה שאין זה העצם, כן הוא גם בנוגע להמעלה דלעתיד לבוא לגבי זמן הזה, כי: העדר ההגבלה דהעצם היא לא רק בהמשכה למטה, אלא גם בהתגלות למטה, שהרי העצם אינו מוכרח להיות בהעלם, אלא בודאי יכול לבוא גם בגילוי. וכיון שבמעשינו ועבודתינו בקיום התומ"צ נעשית רק ההמשכה למטה, אבל הגילוי למטה בעוה"ז הגשמי יהי' רק לעתיד לבוא (כמ"ש⁴⁴ "ונגלה כבוד הוי' וראו כל בשר גו'"), הרי, כל זמן שלא נעשה הגילוי למטה, ה"ז הוכחה שאין זה העצם⁴⁵.

וכשם שעבודת בני" לאחר מ"ת היא בכח עבודת האבות לפני מ"ת, כיון שלאחרי מ"ת מודגשת בעיקר ההמשכה בבחינת הגילויים, משא"כ לפני מ"ת מודגשת בעיקר העבודה שמצד העצם (כנ"ל ס"ה), כמו כן השלימות דלעתיד לבוא⁴⁶ היא בכח העבודה בזמן הזה⁴⁷, כיון שלעתיד לבוא מודגש בעיקר הגילוי בעולם, ואילו בזמן הזה ובפרט בזמן הגלות מודגשת בעיקר העבודה שמצד העצם, כידוע⁴⁸ שעיקר העבודה באופן

(44) ישע"י מ, ה. וראה תניא ספ"ו.

(45) ראה לקר"ש ח"ה ע' 245.

(46) וגם ההתגלות ד"תורה חדשה מאתי תצא נכללת (בכח) במתן־תורה, כידוע שמ"ת הו"ע חד־פעמי וכולל גם התורה חדשה דלעתיד לבוא (המשך תרס"ו ע' כג. תקמו).

(47) ראה תניא רפ"ז: "תכלית השלימות .. של ימות המשיח ותחיית המתים שהוא גילוי אור א"ס ב"ה בעוה"ז הגשמי תלוי במעשינו ועבודתינו כל זמן משך הגלות", והרי הדבר הגורם הוא חזק יותר מהדבר שנעשה על ידו (כנ"ל הערה 7).

(48) ראה סה"מ תרמ"ח ע' קפו ואילך. תרפ"ה

ע' רנח ואילך. וראה סה"מ מלוקט ח"ד ע' קפח. וש"נ.

(49) ב"ב טז, סע"ב ואילך.

(50) ח"ב לד, א.

(51) "התנים הגדול הרובץ בתוך יאוריו" (יחזקאל כט, ג) — כמ"ש בהפטרה (שהיא סיום וחזותם) דפרשת וארא.

(52) ויגש מז, כד.

(53) זח"א רי, א.

שעל ידו נעשית ההכנה למ"ת⁵⁹ — המעמד ומצב שלפני מ"ת; פרשת וארא, "אמור לבני ישראל אני הוי' גו' וידעתם כי אני הוי'" — הגילוי דמ"ת; ופרשת בא, "בא אל פרעה", "אתפריעו ואתגליין מיני' כל נהורין" — המעמד ומצב דלעתיד לבוא.

ט. ויש לקשר האמור לעיל עם הזמן שבו קורין בשנה זו פרשת וארא והתחלת פרשת בא — שבת מברכים חודש שבט:

שבת מברכים חודש שבט הוא בסיום חודש טבת, חודש העשירי, ובו נמשכת הברכה והנתינת-כח לחודש שבט, חודש האחד עשר (ובלשון הכתוב⁶⁰ "עשתי עשר חודש הוא חודש שבט"). ויש לומר, שבסיום חודש העשירי, שלימות המספרי⁶¹, מודגשת שלימות העבודה דבניי, שבכח זה באים לתכלית השלימות דלעתיד לבוא המרומזת בחודש האחד עשר, אחד שלמעלה מעשר ספירות ("אנת הוא חד ולא בחושבן")⁶² — ע"ד וכדוגמת ב' הפרשיות וארא ובא (העבודה שלאחרי מ"ת, שעל ידה באים להשלימות דלעת"ל).

ולהוסיף, שענין הגאולה מרומז גם בשמו של החודש כפי שנקרא בשמות החדשים שעלו עמהם מבבל⁶³ — "שבט" — שהוא (א) מלשון "שבטי

בחי' החמישית⁵⁴ שלמעלה מד' אותיות שם הוי', שזהו"ע שם הוי' דלעתיד לבוא שבאינ-ערוך לשם הוי' שבמ"ת. ולהוסיף, שפרשת בא היא הפרשה השלישית בספר שמות⁵⁵, ספר הגאולה⁵⁶, ויש לומר, שרומזת גם על הגאולה השלישית והנצחית, כמ"ש⁵⁷ "יחינו מיומיים ביום השלישי יקימנו ונחי' לפניו".

ובפרשיות יתור: ג' הפרשיות שמות וארא בא הם כנגד ג' התקופות הכלליות — לפני מ"ת, מ"ת, ולעתיד לבוא⁵⁸: פרשת שמות שבה מדובר אודות שעבוד מצרים, "כור הברזל"

54 ומרומז גם בפרשת וארא — שלאחרי ד' לשונות של גאולה, "והוצאתי גו' והצלתי גו' וגאלתי גו' ולקחתי", נאמר לשון חמישי, "והבאתי", כוס חמישי (כסא דמלכא משיחא), שהו"ע "החמישית לפרעה" (אוה"ת פרשתנו (כרך ז) ע' ב'תקפו).

55 ספר בפ"ע. ובפרט שהוא גם ספר הראשון דעבודת בני ישראל ("ואלה שמות בני ישראל"), שהרי ספר בראשית הוא ספר האבות, "ספר הישר, ספר אברהם יצחק ויעקב שנקראו ישרים" (ע"ז כה, א).

56 רמב"ן ס"פ פקודי.

57 הושע ו, ב ובמפרשים.

58 וי"ל שמרומזים גם בפרשת וארא: "וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב" — כידוע שגאולה השלישית וביהמ"ק השלישי קשורים עם יעקב (ראה פסחים פח, א ובחז"א"ג מהרש"א), מ"ת קשור עם יצחק (ראה פרד"א" פל"א), והתקופה שלפני מ"ת קשורה עם אברהם, שעל ידו היתה ההכנה (והתחלה) למ"ת.

ועד"ז בנוגע להגילוי דשם הוי': "וארא גו' בא-ל שרדי ושמי הוי' לא נודעתי להם" — הגילוי במצות מילה שהוא ההכנה וההתחלה דגילוי שם הוי' דמ"ת. "אמור לבני ישראל אני הוי' גו' וידעתם כי אני הוי'" — שלימות גילוי שם הוי' במ"ת. וסיום הפרשה, "והבאתי אתכם אל הארץ גו' (לשון חמישי של גאולה) אני הוי'" — גילוי שם הוי' דלעתיד לבוא.

59 ראה תו"א יתרו עד, סע"א ואילך. ובכ"מ.

60 זכרי' א, ז.

61 ראה ראב"ע לשמות ג, טו. פרדס שב"ב.

62 ראה יהל אור ע' מח. אוה"ת דברים ע' יט.

התוועדות תשמ"ט ח"ג ע' 6. ח"ד ע' 140. וש"ג.

63 ירושלמי ר"ה פ"א ה"ב. ועוד.

ענינו של יום ההילולא — כמ"ש רבינו הזקן⁷⁵ בתניא⁷⁶ ש"כל מעשיו ותורתו ועבודתו אשר עבד⁷⁷ כל ימי חייו⁷⁸ .. מתגלה ומאיר בבחי' גילוי מלמעלה למטה .. ופועל ישועות בקרב הארץ"⁷⁹, ועוד ועיקר, שכולל הנתינת-כח על המשך הצמיחה ביתר שאת וביתר עוז לאחר הסתלקותו כתוצאה מהזריעה ד"כל מעשיו ותורתו ועבודתו אשר עבד כל ימי חייו"⁸⁰, עד

מושלים⁶⁴, ובפרט הממשלה דמלכות בית דוד, כמ"ש⁶⁵ "לא יסור שבט מיהודה⁶⁶ (מדוד ואילך אלו ראשי גליות שבבבל שרודין את העם בשבט) .. עד כי יבוא שילה" (מלך המשיח), עליו נאמר⁶⁷ "וקם שבט (מלך רודה ומושל) מיראל", "זה מלך המשיח"⁶⁸, (ב) מלשון ענף אילן⁶⁹, כמ"ש⁷⁰ "ויצא חוטר מגזע ישי ונצר משרשיו יפרה"⁷¹, "יצא שבט מלוכה משורש ישי מזרע דוד הוא מלך המשיח"⁷².

הראשון של בעל ההילולא (ראה לקו"ש כ"ו ע' 90 ואילך. 314 ואילך. וש"נ).

(75) שהעלי' והשלימות ("ויכולו") דיום ההילולא שלו — כ"ד טבת — ביום הש"ק זה. ולהעיר מהשייכות דכ"ד טבת לענין הגאולה — "טבת" הוא "ירח שהגוף נהנה מן הגוף" (מגילה יג, א), שלימות היחוד דהגוף שלמעלה (עצמות ומהות) עם הגוף דלמטה (העצם דישראל), בב' האופנים ד"כד" ("כד"), "כדכד", "כדין וכדין", מלמעלה למטה ומלמטה למעלה, שיהי' לעתיד לבוא (ראה לקו"ש ד"ה ושמי כדכד פ' ראה כו, ג ואילך).

ושלימותו ביום השבת שחל (בשנה זו) ביום כ"ח טבת*, שמורה על ה"כח" (תוקף וחוקק) ד"טבת". (76) אגה"ק סי' ז"ך וכ"ח. — ולהעיר (ע"ד הרמז) מהשייכות להקביעות דערב שבת ויום השבת בימי החודש, ז"ך וכ"ח טבת.

(77) ע"ד מ"ש בהפסטה דש"פ וארא (יחזקאל כט, כ) — "פעולתו אשר עבד בה" (ראה לקו"ש חכ"א ע' 50 ואילך).

(78) שבעים שנה (תר"ם — שי"ח), שלימות חיי האדם, "ימי שנותינו בהם שבעים שנה" (תהלים צ, יו"ד. וראה גם קונטרס משיחות ש"פ שמות ס"ח (לעיל ע' 100 ואילך).

(79) ע"ד מ"ש בפרשת וארא (ה, יח) — "כי אני ה' בקרב הארץ" ("אע"פ ששכינתי בשמים גזרתי מתקיימת בתחתונים" — פרש"י).

(80) ראה אגה"ק שם: "ונורו בחקל תפוחין קדישין אורות עליונים מאד .. גידולי גידולין".

י. ובהדגשה יתירה בדורנו זה — שהעשירי בשבט ("העשירי יהי' קודש"⁷³, בכל חודש, ועאכו"כ העשירי בחודש אחד עשר) הוא יום ההילולא דכ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו⁷⁴:

(64) יחזקאל יט, יא.

(65) ויחי מט, יו"ד ובפרש"י.

(66) ולהעיר, שביהודה נאמר "ותעמוד מלדת" (ויצא כט, לה), ויש לומר, שרומז על הגאולה האמיתית והשלימה שאין אחרי' גלות, כדאיתא במכילתא (בשלה טו, א) "כל השירות לשון נקבה חוץ משירה דלעתיד לשון זכר", "כלומר שהנקבה יש לה צער לידה*", אף כל הנסים יש אחריהם צער, חוץ מלעתיד שאין אחרי' צער .. כזכרים לא יולדים" (תוס' פסחים קטז, ב).

(67) בלק כד, יז ובפרש"י.

(68) רמב"ם הל' מלכים רפ"א.

(69) ראה (לדוגמא) ישע"י כח, כז.

(70) שם יא, א.

(71) ובהמשך הכתובים (שם, ד) — "והכה ארץ בשבט פיור".

(72) מצו"ד עה"פ.

(73) בחוקתי כז, לב.

(74) להעיר מהשייכות די"ב חדשי השנה ליי"ב השבטים — שחודש שבט מכוון כנגד יוסף, שמו

(* להעיר, שכ"ח טבת הוא יום ההולדת של אמי מורתי ע"ה, ששמה חנה, ע"ש כו' ועד ע"ש אמו של שמואל, שסיום חזותם תפלתה "ויתן עוז למלכו וירם קרן משיחו" (שמואל"א ב, יו"ד).

(* כידוע ש"הגלות נמשל לעיבור וגאולת ימי המשיח שיהי' ב"הרהר בימינו נמשל ללידה .. וכן חבלי ימות המשיח נקראים בשם חבלי לידה" (תנ"א ותנ"ח שבהערה 4).

הי' מתן-תורה⁸²) — ע"ד ובדוגמת החידוש דמתן-תורה.

ותקופה שלישית, המשך הנשיאות לאחרי הסתלקותו (מיום עשתי עשר לחודש עשתי עשר דשנת עשתי עשר (תשי"א)⁸³), שניתוסף ביתר שאת וביתר עוז בהפצת המעיינות חוצה בכל קצוי תבל, ועד לגמר ושלמות העבודה, שהכל מוכן כבר לסעודה דלעתיד לבוא — ימות המשיח.

ובפרטיות יותר י"ל שג' תקופות הנ"ל מרומזים בג' התקופות דשלושים שנות נשיאותו⁸⁴ (בחיים חיותו בעלמא דיין): תקופה ראשונה, מהתחלת נשיאותו עד להמאסר והגאולה והיציאה ממדינה ההיא, במעמד ומצב של תוקף גזירות המלכות (בדוגמת העבודה במצרים, "כור הברזל", לפני מ"ח), שעיקר עבודתו היתה במסירת נפש ממש (ע"ד עבודת האבות). תקופה שני', בכואו במדינת פולין, שעיקר עבודתו היתה בלימוד והפצת תורת חסידות חב"ד באופן של הבנה והשגה אף שעד אז הי' ברובו ע"ד חסידות פולין (ע"ד החידוש ד"וידעתם כי אני הוי"ו" במ"ת). ותקופה שלישית, בכואו לחצי כדור התחתון, שעיקר עבודתו היתה בהפצת המעיינות חוצה ממש, לקרב ולזרז ולהביא את הגאולה האמיתית והשלימה תיכף ומיד, כהכרזתו הידועה: "לאלתר לתשובה לאלתר לגאולה".

להצמיחה דהגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו בדורנו זה (דור האחרון של הגלות ודור הראשון של הגאולה), כעדותו של נשיא דורנו שכבר כלו כל הקיצין, והכל מוכן לסעודה דלעת"ל, שולחן-ערוך עם הסעודה דליתן ושור הבר ויין המשומר.

ויש לומר, שכללות הזמן הקשור עם יום ההילולא העשירי בשבט (שבעים שנה בחיים חיותו בעלמא דיין, והמשך השנים שלאח"ז, יותר מארבעים שנה⁸⁵) נחלק לג' תקופות שהם ע"ד ובדוגמת ג' התקופות הכלליות במשך כל הדורות (לפני מ"ת, מ"ת ומות המשיח), שמרומזות בג' הפרשיות שמות וארא בא (כנ"ל ס"ח):

תקופה ראשונה, ארבעים שנה (תר"ס-תר"פ), בזמן נשיאותו של אביו, שאז התחיל שלימות הענין דהפצת המעיינות חוצה ובפרט ע"י התייסדות ישיבת תומכי תמימים (בניהולו של בנו יחידו) — ע"ד ובדוגמת עבודת האבות בהכנה והתחלת הענין דמ"ת.

תקופה שני', שלושים שנות נשיאותו בחיים חיותו בעלמא דיין (תר"פ-שי"ח), שבהם הי' החידוש המיוחד שלו בתור נשיא דתורת חסידות חב"ד בהפצת המעיינות חוצה ממש, ועד להחידוש בעשר שנים האחרונות (גמר ושלמות עבודתו) בהפצת המעיינות חוצה בחצי כדור התחתון (שבו לא

82) ראה אגרות-יקודש אדמו"ר מוהרי"צ ח"ב ע' תצב ואילך. וש"נ.

83) ראה שיתות ש"פ וארא תש"נ הערה 99 (התוועדות תש"נ ח"ב ע' 184).

84) ראה גם לקי"ש ח"י"ח ע' 303 ואילך.

81) שבהם "קאי איניש אדעת' דרבי' (ע"ז ה, רע"ב), כיון ש"נתן' ל'כס לב לדעת ועינים לראות ואונים לשמוע" (תבוא כט, ג).

יא. ובנוגע לפועל:

בעמדנו בשבת מברכים חודש שבט, כולל ובמיוחד העשירי בשבת — צריך כאו"א לקבל על עצמו להוסיף ביתר שאת וביתר עוז במעשיו, תורתו ועבודתו של בעל ההילולא, כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, אשר הורנו מדרכיו ונלכה באורחותיו נס"ו⁸⁵, ובפרט בהביטול וההתקשרות אל כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא הדור, "הנשיא הוא הכל"⁸⁶, שבכאו"א — מציאותו וכל עניניו, בכל מכל כל, נעשים קודש לנשיא הדור, עי"ז שמלאים וחדורים בקיום שליחותו של נשיא הדור — משה רבינו שבדור⁸⁷, גואל ראשון הוא גואל אחרון⁸⁸ — שענינו העיקרי "להביא לימות המשיח"⁸⁹ בפועל ממש.

ולהוסיף, שהידיעה שתיכף ומיד נכנס כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו (כיון ש"הקיצו ורננו שוכני עפר"⁹⁰) ומביט על כאו"א מהחסידים והמקושרים לבחון מעמדו ומצבו כו', מעוררת ופועלת לסיים ולהשלים (גם מלשון שלימות) את כל מעשינו ועבודתינו.

וכדאי ונכון לערוך התוועדות

(85) לשון אדה"ז באגה"ק שם.

(86) פרש"י חוקת כא, כא.

(87) "אתפשטותא דמשה בכל דרא ודרא" (תקו"ז תס"ט), "ואין דור שאין בו כמשה" (ב"ר פנ"ו, ז).

(88) ראה שמו"ר פ"ב, ד. זח"א רגג, א. לקו"ש ח"א ע' 8 ואילך. וש"נ.

(89) משנה ספ"ק דברכות. וראה גם קונטרס משיחות ש"פ חיי שרה, וש"פ שמות שנה זו (התוועדות תשנ"ב ח"א ע' 286 ואילך. לעיל ע' 95 ואילך).

(90) ישעי' כו, יט.

מיוחדות — החל מיום הש"ק מברכים חודש שבט (נוסף על ההתוועדות שבכל שבת ושבת, "שנאמר בפרשת שבת ויקהל משה .. להקהיל קהילות"⁹¹ בכל שבת להכנס בבתי כנסיות ובבתי מדרשות ללמוד בהם תורה לרבים⁹²), ובפרט בראש חודש שבט (נוסף על הנהוג לאחרונה בכל ראשי חדשים), "בעשתי עשר חודש באחד לחודש"⁹³ .. הואיל משה באר את התורה⁹⁴, "בשבעים לשון"⁹⁵ (תוכן עבודתו של בעל ההילולא בהפצת המעיינות חוצה בשבעים

(91) וי"ל שקאי על האנשים והנשים והטף, כמו "ויקהל משה" שנאמר בנוגע לציור נדבת המשכן שהשתתפו בזה האנשים והנשים (ויקהל לה, כב ואילך), "הכל חייבין לבנות ולסעד בעצמם ובממונם אנשים ונשים כמקדש המדבר" (רמב"ם הל' ביהב"ח פ"א הי"ב), וגם הטף, שגם הם השתתפו בנדבת המשכן* (אדר"נ רפי"א).

(92) שו"ע אדה"ז אר"ח סר"צ ס"ג (מיל"ש ר"פ ויקהל).

(93) להעיר מהשייכות דר"ח שבט (חודש החמישי בחדשי החורף) לר"ח מנחם-אב (חודש החמישי בחדשי הקיץ), יום ההילולא של אהרן הכהן, גמר ושלימות עבודתו של אהרן במשך קכ"ג שנה** באופן ד"אוהב שלום ורודף שלום אוהב את הבריות ומקרבן לתורה" (אבות פ"א מ"ב), שבאופן כזה צריכה להיות עבודת כאו"א מישראל, "הוי מתלמידיו של אהרן" (אבות שם), כמודגש במיוחד באופן עבודתו של בעל ההילולא דעשירי בשבט.

(94) דברים א, ג"ה.

(95) פרש"י שם, ה.

(* אף ש"מאין מבטלין תינוקות של בית רבן לבינן" (רמב"ם שם).

** להעיר מהשייכות לאמירת הלל בראש חודש — "נמצאו עונין בכל ההלל הללויה מאה ושלש ועשרים פעמים, סימן להם שנותיו של אהרן" (רמב"ם הל' חנוכה פ"ג הי"ב. וראה לקו"ש חכ"ג ע' 229 ואילך).

לשון⁹⁶) — לעורר ולחזק איש את רעהו בכל הענינים האמורים, ובמיוחד בזירוז והבאת הגאולה תיכף ומיד. וכן יש לעורר ע"ד ההכנות לעריכת ההתוועדות דהעשירי בשבט — שבוודאי תהי' ביחד עם בעל ההילולא, נשיא דורנו בראשנו, ומשה ואהרן ("הם המדברים גו' להוציא את בני ישראל ממצרים"⁹⁷) עמהם⁹⁸, כיון שתיכף ומיד ממש, ביום הש"ק פרשת וארא (לפני התחלת הקריאה בפרשת בא), יוצאים כל בני מהגלות, "בנערינו ובזקנינו גו' בכנינו ובכנותינו"⁹⁹ (כפי

100) ויק"ר פל"ב, ה. וש"נ.
101) ומודגש ביותר בשנה זו, הי' תהא שנת נפלאות בכל, "בכל מכל כל" — מעלת האבות שהטעימן הקב"ה בעוה"ז מעין העוה"ב (כנ"ל ס"ז).
102) תהלים פד, ח.
103) בשלח טו, יז.

96) ראה לקו"ש חל"ו ע' 43 ואילך. וש"נ.
97) פרשתנו ו, כז.
98) ראה יומא ה, ב. תוד"ה אחד — פסחים קיד, סע"ב.
99) בא יו"ד, ט.

100) ויק"ר פל"ב, ה. וש"נ.
101) ומודגש ביותר בשנה זו, הי' תהא שנת נפלאות בכל, "בכל מכל כל" — מעלת האבות שהטעימן הקב"ה בעוה"ז מעין העוה"ב (כנ"ל ס"ז).
102) תהלים פד, ח.
103) בשלח טו, יז.